

ความคิดเห็นของหัวหน้าครัวเรือน

ภูมิหลังของหัวหน้าครัวเรือน

จำนวนประชากรที่ได้ทำการสัมภาษณ์ความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินงานพัฒนาชุมชน ในหมู่บ้านของตน แยกเป็นหัวหน้าครัวเรือนหมู่บ้านวังน้ำเขียว ตำบลทุ่งกระพังโหม จำนวน 35 คน เป็นชาย 28 คน หญิง 7 คน จากจำนวนหัวหน้าครัวเรือนทั้งหมด 136 ครอบครั คิดเป็น ร้อยละ 25 ของหัวหน้าครัวเรือนทั้งสิ้น สำหรับหมู่บ้านหนองกร่างมีหัวหน้าครัวเรือนทั้งสิ้น 100 คน ได้ทำการสัมภาษณ์ 25 คน เป็นชาย 18 คน หญิง 7 คน คิดเป็นร้อยละ 25 ของ หัวหน้าครัวเรือนทั้งสิ้น หัวหน้าครัวเรือนเกือบทั้งหมดของทั้งสองหมู่บ้านนับถือศาสนาพุทธมีเพียง 1 รายเท่านั้นในหมู่บ้านหนองกร่างที่นับถือศาสนาอิสลาม

อายุ

หัวหน้าครัวเรือนที่ได้ทำการสัมภาษณ์ทั้งหมู่บ้านหนองกร่างและหมู่บ้านวังน้ำเขียวส่วนมากมีอายุระหว่าง 31-50 ปี ซึ่งเป็นวัยที่ต้องรับผิดชอบครอบครัวอย่างเต็มที่ ผู้ที่มีอายุต่ำสุดอายุ 18 ปี เป็นหัวหน้าครัวเรือนหมู่บ้านหนองกร่าง และที่มีอายุสูงสุดอายุ 67 ปีเป็นหัวหน้า ครัวเรือนหมู่บ้านวังน้ำเขียว (ตารางที่ 6.1)

ตารางที่ 6.1

อายุของหัวหน้าครัวเรือนหมู่บ้านหนองกร่างและวังน้ำเขียว

หมู่บ้าน	ต่ำกว่า 20	20-30	31-40	41-50	51-60	60 ขึ้นไป	รวม
หนองกร่าง	1	1	6	10	3	4	25
วังน้ำเขียว	-	2	13	10	8	2	35
รวมทั้งสองหมู่บ้าน	1	3	19	20	11	6	60

สถานภาพสมรสและจำนวนบุตร

ในเรื่องสถานภาพสมรสนั้น จากการสัมภาษณ์หัวหน้าครัวเรือนปรากฏว่ามีเพียงหมู่บ้านละ 1 คนเท่านั้นที่ยังไม่สมรส นอกนั้นสมรสและมีบุตรจำนวนมากน้อยต่างกัน จำนวนบุตรเฉลี่ยหมู่บ้านหนองกร่างเท่ากับ 6 คน หมู่บ้านวังน้ำเขียว 4 คน นอกจากนี้แต่ละครอบครัวยังมีผู้อาศัยซึ่งต้องให้การเลี้ยงดูประมาณครอบครัวละ 2-3 คนด้วย ลักษณะเช่นนี้ทำให้ครอบครัวของหมู่บ้านทั้งสองมีขนาดใหญ่ ซึ่งอาจเป็นเพราะการประกอบอาชีพเกษตรกรรม ต้องการแรงงานมาก การที่มีบุตรหรือผู้อาศัยอยู่ด้วยหลายคนเป็นการช่วยค้ำแรงงาน และเป็นการประหยัดการว่าจ้างแรงงานด้วย (ตารางที่ 6.2 และตารางที่ 6.3)

ตารางที่ 6.2

สถานภาพสมรส จำนวนบุตรของหัวหน้าครัวเรือน

หมู่บ้าน	สถานภาพสมรส		จำนวนบุตร						
	โสด	สมรส	ไม่มี	1-3	4-6	7-9	10และมากกว่า	รวม	เฉลี่ยต่อครอบครัว
หนองกร่าง	1	24	-	4	9	8	3	24	6
วังน้ำเขียว	1	34	-	9	15	8	2	34	4

ตารางที่ 6.3

จำนวนผู้อาศัยนอกเหนือจากบุตรซึ่งหัวหน้าครัวเรือนต้องเลี้ยงดู

หมู่บ้าน	จำนวนหัวหน้าครัวเรือน	จำนวนบุคคลที่ต้องเลี้ยงดู					
		1-2	3-4	5-6	7-8	9-10	11 และสูงกว่า
หนองกร่าง	25	13	6	3	2	1	-
วังน้ำเขียว	35	26	5	2	2	-	-

ภูมิลาเนา

หมู่บ้านหนองกร่าง หัวหน้าครัวเรือนที่สัมภาษณ์มีเพียง 9 ใน 25 คนของที่สัมภาษณ์ เท่านั้นที่เกิดในหมู่บ้านนี้ นอกนั้นอพยพมาจากจังหวัดอื่นและประเทศอื่น ซึ่งมีจำนวนอย่างละ 6 ราย ที่อพยพมาจากอำเภอกำแพงแสนและอำเภออื่นในนครปฐมมี 4 ราย ผู้ที่อพยพมาจากจังหวัดอื่นมีย้ายเข้ามาตั้งถิ่นฐานนานถึง 37 ปี 1 ราย และเพิ่งย้ายเข้ามาอยู่ได้ 2 ปี 2 ราย นอกนั้นเป็นผู้ที่ย้ายเข้ามามากกว่า 6 ปีขึ้นไป สำหรับผู้ที่อพยพมาจากประเทศจีนนั้นย้ายเข้ามาอยู่ในหมู่บ้านนี้กว่า 20 ปีทุกคน จึงนับได้ว่าเป็นคนในหมู่บ้านได้อย่างสมบูรณ์ และจากการสอบถามได้ความว่าต่างไม่คิดย้ายไปอยู่ที่ใดอีก

เมื่อสอบถามถึงสาเหตุที่อพยพเข้ามาอยู่ในหมู่บ้านนี้ ไม่ว่าจะมาจากจังหวัดอื่นหรือประเทศอื่น ต่างก็ตอบว่ามุ่งมาเพื่อหาที่ประกอบอาชีพ

ภูมิลาเนาของหัวหน้าครัวเรือนที่สัมภาษณ์ในหมู่บ้านวังน้ำเขียว ตำบลทุ่งกระพังโหม กลับตรงกันข้ามกับราษฎรหมู่บ้านหนองกร่าง กล่าวคือ จำนวน 20 คนจาก 34 ของที่สัมภาษณ์ เป็นผู้ที่เกิดในหมู่บ้านนี้ ส่วนผู้ที่อพยพมาจากจังหวัดอื่น ๆ และอำเภออื่น ๆ ในจังหวัดนครปฐม มีจำนวนต่างกันเล็กน้อย คือ 8 และ 3 ตามลำดับ สาเหตุของการอพยพเข้ามาต่างบอกว่า เพื่อหาที่ประกอบอาชีพทั้งสิ้น (ตารางที่ 6.4)

การที่ทั้งสองหมู่บ้านมีผู้อพยพเข้ามาอยู่มากอาจเป็นเพราะช่องทางทำมาหากินมีมาก ประกอบกับ 20-30 ปีที่แล้วหมู่บ้านทั้งสองยังมีที่รกร้างอยู่มาก ราษฎรในจังหวัดใกล้เคียงจึงอพยพมาจับจองที่ทำมาหากิน ยิ่งสภาพปัจจุบันยังมีช่องทางทำมาหากินมาก เพราะความเจริญทางการคมนาคมขนส่ง จะเห็นได้ว่าราษฎรทั้งสองหมู่บ้านมีอาชีพเป็นหลักแหล่ง มีรายได้หลักจากการทำนาและทำไร่อ้อย นอกจากนี้ยังมีการปลูกพืชหมุนเวียน เช่น กระเทียม พริก อีกด้วย ทำให้รายได้ส่วนใหญ่ของราษฎรอยู่ในเกณฑ์ดี สังเกตได้จากสภาพของที่อยู่อาศัย และลักษณะแวดล้อมของหมู่บ้าน

คุณวุฒิทางการศึกษา

จากการสัมภาษณ์ปรากฏว่า หัวหน้าครัวเรือนหมู่บ้านหนองกร่างจำนวน 16 ใน 25 ของที่สัมภาษณ์ สำเร็จการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 หรือสูงกว่า โดยมีผู้จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เป็นจำนวน 14 คนของราษฎรที่สัมภาษณ์ทั้งหมด ส่วนผู้ที่ไม่รู้อ่านหนังสือและเรียนต่ำกว่าประถมศึกษาปีที่ 4 มีจำนวน 9 ใน 25 ของราษฎรที่สัมภาษณ์ สำหรับหมู่บ้านวังน้ำเขียวก็เช่นกัน ราษฎรส่วนใหญ่จบการศึกษาในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เท่านั้น ซึ่งมีจำนวน 21 คนจาก 34 คน ส่วนจำนวนผู้ไม่รู้อ่านหนังสือหรือได้รับการศึกษาค่ากว่าชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีจำนวน 13 คน (ตารางที่ 6.4)

กล่าวโดยสรุป หัวหน้าครัวเรือนที่สัมภาษณ์ทั้งสองหมู่บ้านมีการศึกษาระดับประถมศึกษา 4 เป็นส่วนใหญ่ ซึ่งเหมือนกับระดับการศึกษาของประชากรส่วนใหญ่ของประเทศ แต่จากสภาพความเจริญที่ปรากฏในสองหมู่บ้าน มีสิ่งที่แสดงให้เห็นว่า จำนวนผู้ได้รับการศึกษาสูงกว่าประถมศึกษา 4 คงจะทวีขึ้น คงจะเห็นได้จากความเจริญของการคมนาคมที่เข้าไปสู่หมู่บ้านและฐานะทางเศรษฐกิจของหมู่บ้านซึ่งดีขึ้น สองสิ่งนี้จะ เป็นเครื่องกระตุ้นให้คนในหมู่บ้านขวนขวายหาความรู้ ทั้งจากการอ่านหนังสือพิมพ์ ฟังวิทยุ และการสร้างสถานศึกษาให้แก่บุตรหลานของตน

ตารางที่ 6.4

ภูมิสำเนาและคุณวุฒิการศึกษาของหัวหน้าครัวเรือน

หมู่บ้าน	ภูมิสำเนาที่เกิด							คุณวุฒิการศึกษา				
	วังน้ำเขียว	หนองกร่าง	กำแพงแสน	อำเภออื่นในนครปฐม	อำเภออื่น	จังหวัดอื่น	รวม	ไม่ได้ต่ำกว่าป.4	ป.4 และสูงกว่า	มศ.3 และสูงกว่า	รวม	
หนองกร่าง	-	9	1	3	6	6	25	7	2	14	2	25
วังน้ำเขียว	20	-	4	3	8	-	35	8	5	21	1	35
รวม	20	9	5	6	14	6	60	15	7	35	3	60

การประกอบอาชีพและการถือครองที่ดิน

จากการสัมภาษณ์หัวหน้าครัวเรือนของหมู่บ้านหนองกร่าง ปรากฏว่าจำนวน 14 คน จากที่สัมภาษณ์ 25 คนมีอาชีพค้าขาย รองลงมาได้แก่ รับจ้างขนส่ง 6 คน และทำไร่อ้อย 5 คน อย่างไรก็ตาม พวกที่บอกว่ามีอาชีพค้าขาย ส่วนใหญ่มีอาชีพในทางเกษตรกรรมด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่งการทำไร่อ้อย

สำหรับการถือครองที่ดินนั้น จากการสัมภาษณ์ปรากฏว่า หัวหน้าครัวเรือนที่สัมภาษณ์ ที่มีที่ดินและไม่มีที่ดินเป็นของตนเอง มีจำนวนใกล้เคียงกัน คือ 13 และ 12 คน ตามลำดับ ผู้ที่มีที่ดินเป็นกรรมสิทธิ์ที่มีจำนวนน้อยที่สุดคือ 2 ไร่ มากที่สุด 35 ไร่ อย่างไรก็ตาม พวกที่มีอาชีพเกษตรกรรมแม้จะมีที่ดินเป็นของตนเองก็ยังเช่าที่ดินของผู้อื่นเพื่อทำการปลูกอ้อยด้วย

สำหรับหัวหน้าครัวเรือนหมู่บ้านวังน้ำเขียวที่สัมภาษณ์จำนวน 30 คน จาก 35 คนมีอาชีพเกษตรกรรม ที่เหลือเป็นพวกรับจ้างและอยู่เฉย ๆ มีรายได้จากการให้เช่าที่นา พวกที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมทั้งหมดมีที่ดินเป็นของตนเอง แต่เป็นพื้นที่ขนาดเล็ก กล่าวคือ ผู้ที่มีที่ดินเป็นกรรมสิทธิ์ต่ำกว่า 10 ไร่ มี 13 ราย นอกนั้นแม้จะมีมากกว่า 10 ไร่ แต่ก็ไม่เกิน 40 ไร่ (ตารางที่ 6.5)

ตารางที่ 6.5

อาชีพและการถือครองที่ดินของหัวหน้าครัวเรือน

หมู่บ้าน	อาชีพ						การถือครองที่ดิน					
	เกษตรกรรม	ค้าขาย	รับจ้าง	รับราชการ	ให้เช่าที่นา	รวม	ไม่มี	ต่ำกว่า 10 ไร่	10-20	21-30	31-40	รวม
หนองกร่าง	5	14	6	-	-	25	12	5	5	2	1	25
วังน้ำเขียว	30	-	2	1	2	35	-	13	14	7	1	35
รวม	35	14	8	1	2	60	12	18	19	9	2	60

รายได้

เกี่ยวกับรายได้ของหัวหน้าครัวเรือน ข้อมูลที่ได้รับไม่ค่อยตรงกับข้อเท็จจริงนัก เพราะผู้ตอบมักจะทำค่าความเป็นจริงเสมอ ทั้งยังมีรายได้ที่ไม่อาจคิดเป็นตัวเงินได้แน่นอน เช่น การปลูกผักทำสวนครัว การเก็บข้าวไร่บริโภคเอง ฉะนั้น การจะทราบฐานะทางเศรษฐกิจของครัวเรือนในหมู่บ้านจึงต้องอาศัยการสังเกตจากสภาพบ้านเรือน เครื่องใช้ในบ้าน การแต่งกาย ตลอดจนลักษณะทั่วไปของหมู่บ้านเป็นเครื่องประกอบ ซึ่งก็พอจะอนุมานได้ว่าหัวหน้าครัวเรือนทั้งสองหมู่บ้านมีฐานะค่อนข้างดี โดยเฉพาะหัวหน้าครัวเรือนหมู่บ้านหนองกร่างมีจำนวนหลายคนที่เคียวที่นอกจากจะทำไร่อยู่แล้วยังมีรถบรรทุก 10 ล้อรับจ้างขนส่งสินค้าด้วย ส่วนหัวหน้าครัวเรือนหมู่บ้านวังน้ำเขียว แม้จะมีฐานะทางเศรษฐกิจดีกว่าเพราะมีได้ทำการค้า แต่ก็ยังมีฐานะค่อนข้างดี เพราะการทำเกษตรกรรมได้ผล

ความเกี่ยวข้องกับงานพัฒนาชุมชน

จากการสัมภาษณ์หัวหน้าครัวเรือน ปรากฏว่าความเกี่ยวข้องกับงานพัฒนาชุมชนของหัวหน้าครัวเรือนทั้งสองหมู่บ้านส่วนใหญ่เกี่ยวข้องกับในฐานะที่เป็นราษฎรในหมู่บ้าน ที่เป็นสมาชิกกลุ่มต่าง ๆ มีเพียงจำนวนเล็กน้อย กล่าวคือ หมู่บ้านหนองกร่างราษฎรหัวหน้าครัวเรือนที่สัมภาษณ์จำนวน 25 คน เกี่ยวข้องกับงานพัฒนาชุมชนในหมู่บ้านในฐานะราษฎร คนหนึ่งในหมู่บ้าน 23 คน และในฐานะสมาชิกกลุ่ม 2 คน หรือร้อยละ 92.00 และร้อยละ 8.00 ตามลำดับ

ส่วนหมู่บ้านวังน้ำเขียว ราษฎรหัวหน้าครัวเรือนที่สัมภาษณ์จำนวน 35 คนเกี่ยวข้องกับงานพัฒนาชุมชนในฐานะราษฎรในหมู่บ้านจำนวน 29 คน หรือร้อยละ 82.86 และในฐานะสมาชิกกลุ่ม 6 คน หรือร้อยละ 17.14 (ตารางที่ 6.6)

ตารางที่ 6.6

ความเกี่ยวข้องกับโครงการพัฒนาชุมชนของราษฎรหัวหน้าครัวเรือน
ในฐานะราษฎรในหมู่บ้านและฐานะสมาชิกกลุ่ม

ลักษณะของความเกี่ยวข้อง	หมู่บ้านหนองกร่าง		หมู่บ้านวังน้ำเขียว	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ราษฎรในหมู่บ้าน	23	92.00	29	82.86
สมาชิกกลุ่ม	2	8.00	6	17.14
รวม	25	100.00	35	100.00

โครงการที่เข้าร่วมเมื่อ

หากพิจารณาถึงโครงการพัฒนาชุมชนที่เกี่ยวข้องด้วยจะเห็นได้ว่า โครงการจัดทำถนนเป็นโครงการที่ราษฎรหัวหน้าครัวเรือนให้ความสนใจและเข้ามามีส่วนร่วมมากที่สุด กล่าวคือ หมู่บ้านหนองกร่างและหมู่บ้านวังน้ำเขียว ราษฎรเข้ามามีส่วนร่วมร้อยละ 72.00 และ 74.29 ตามลำดับ ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะอาชีพหลักของหมู่บ้านคือ การทำไร่อ้อย ซึ่งต้องการการขนส่งที่รวดเร็วไปสู่โรงงานที่บ่ออ้อย มิฉะนั้นจะทำให้หน้าหนักร้อยลดลง อีกประการหนึ่ง การเข้าร่วมสร้างถนน เมื่อร่วมมือกันแล้วผลของความร่วมมือนำไปให้เกิดประโยชน์ในการคมนาคมอย่างเห็นได้ชัด ราษฎรจึงให้ความสนใจมากเป็นอันดับหนึ่ง

สำหรับโครงการด้านการศึกษา หมู่บ้านหนองกร่างให้ความสนใจในเรื่องนี้มาก รองลงมาจากโครงการทำถนน คือในจำนวนราษฎรที่ทำกรสัมภาษณ์ 25 คน 4 คนได้เข้าร่วมในโครงการการศึกษาของหมู่บ้าน แยกเป็นโครงการศูนย์เด็กก่อนวัยเรียน 2 ราย และบริจาคเงินเพื่อปรับปรุงโรงเรียน 2 ราย คิดเป็นร้อยละ 16.00 ของจำนวนราษฎรที่ถูก-

สัมภาษณ์ ในขณะที่ราษฎรหมู่บ้านวังน้ำเขียวมีเพียงคนเดียวเท่านั้นที่เข้าร่วมโครงการด้านการศึกษา ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะฐานะความเป็นอยู่ของราษฎรหมู่บ้านหนองกร่างดีมาก จึงมองเห็นความสำคัญและมีความต้องการการศึกษามากขึ้นรองลงมาจากการประกอบอาชีพ

จากการสัมภาษณ์อีกเช่นกันพบว่า ราษฎรหัวหน้าครัวเรือนหมู่บ้านหนองกร่าง 1 ราย จาก 25 ราย ไม่เคยเข้าร่วมโครงการใดเลย และที่หมู่บ้านวังน้ำเขียวก็เช่นเดียวกัน มีผู้ไม่เคยเข้าเกี่ยวข้องกับโครงการพัฒนาชุมชนจำนวน 2 รายจากที่สัมภาษณ์ 35 ราย หรือคิดเป็นร้อยละ 4.00 และ 5.71 ตามลำดับ (ตารางที่ 6.7)

ตารางที่ 6.7

โครงการพัฒนาชุมชนที่ราษฎรหัวหน้าครัวเรือนเข้าร่วมมือด้วย

โครงการ	หมู่บ้านหนองกร่าง		หมู่บ้านวังน้ำเขียว	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ก่อสร้างและซ่อมแซมถนน	18	72.00	26	74.29
ช่วยเหลือศูนย์เด็กก่อนวัยเรียน	2	16.00	-	-
การศึกษา (ปรับปรุงโรงเรียน)	2		1	2.86
โครงการส่งเสริมอาชีพ	2	8.00	6	17.14
ไม่เคยเข้าร่วมโครงการเลย	1	4.00	2	5.71
รวม	25	100.00	35	100.00

อย่างไรก็ดี เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบกับโครงการพัฒนาชุมชนที่จัดทำในหมู่บ้านตามที่พัฒนากรได้กล่าวไว้ในตารางที่ 4.2 ปรากฏว่า โครงการที่จัดทำในหมู่บ้านหนองกร่างมีโครงการสร้างและซ่อมแซมถนน โครงการอนามัยหมู่บ้าน และโครงการวางท่อระบายน้ำ-

โลโครก แต่จากการสัมภาษณ์ราษฎร ถึงการ เข้าร่วมโครงการ พัฒนาชุมชนที่จัดทำในหมู่บ้าน ปรากฏว่ามีโครงการ 2 โครงการที่ราษฎรหัวหน้าครัวเรือนมิได้เข้าร่วมด้วย คือ โครงการ อนามัยหมู่บ้าน และโครงการวางท่อระบายน้ำโลโครก ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะโครงการ อนามัยหมู่บ้านราษฎรถือว่าเป็นเรื่องธรรมดาที่ทุก ๆ บ้านควรจัดทำเพื่อสุขภาพของคนในบ้าน แล้ว มีโซเป็นโครงการพิเศษต่างไปจากกิจวัตรประจำวัน เมื่อถูกถามจึงไม่ตอบในข้อนี้ ส่วน โครงการวางท่อระบายน้ำโลโครกนั้นอาจเป็นโครงการที่ปรึกษาหารือที่จะจัดทำเป็นการภายใน ระหว่างผู้ใหญ่บ้าน กพม. และพัฒนากร ยังมีไม่ถึงขั้นลงมือปฏิบัติ ฉะนั้น อาจเป็นไปได้ที่ราษฎร ไม่ตอบว่าได้เข้าร่วมโครงการนี้แม้คนเดียว

ส่วนหมู่บ้านวังน้ำเขียว นั้น จากการสัมภาษณ์พัฒนากรในบทที่ 4 ตารางที่ 4.2 มี โครงการสร้างถนนเข้าหมู่บ้าน โครงการเลี้ยงสุกรและไก่พันธุ์ดี โครงการปลูกพืช- หนุ่นเวียน โครงการทำนาสองครั้ง โครงการอนามัยหมู่บ้าน และโครงการส่งเสริมสตรีให้ใช้ เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ แต่จากการสัมภาษณ์ราษฎรหัวหน้าครัวเรือนถึงโครงการที่เข้าร่วม คำเนินการด้วย ปรากฏว่าราษฎรในหมู่บ้านมิได้เข้าร่วมโครงการส่งเสริมสตรีให้ใช้เวลาว่าง ให้เป็นประโยชน์ และโครงการอนามัยหมู่บ้าน ที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องจากโครงการส่งเสริมสตรี ให้ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์เป็นโครงการที่สตรีวัยรุ่นในหมู่บ้านเป็นสมาชิกของโครงการ แต่จากการสัมภาษณ์เป็นการสัมภาษณ์หัวหน้าครัวเรือน ฉะนั้น จึงเป็นไปได้ที่ไม่มีผู้ใดตอบว่าได้ เข้าร่วมในโครงการนี้ ส่วนโครงการอนามัยหมู่บ้านนั้น การที่ราษฎรที่ถูกสัมภาษณ์ไม่ระบุว่า ได้เข้าร่วมโครงการนี้ ก็อาจจะมิใช่เหตุผลเช่นเดียวกับราษฎรในหมู่บ้านหนองกร่างที่เห็นเป็น กิจวัตรประจำวัน มีโซโครงการพิเศษ

อนึ่ง มีข้อน่าพิจารณาว่า การที่ราษฎรหัวหน้าครัวเรือนส่วนใหญ่มิได้เข้าร่วมเป็น สมาชิกกลุ่มใดเลยนั้น อาจเป็นเพราะจำนวนกลุ่มในการพัฒนาชุมชนมีอยู่จำกัด หรือกลุ่มที่จัดทำ อยู่นั้นมีจุดมุ่งหมายเฉพาะการส่งเสริมบุคคลบางวัยหรือบางเพศ เช่น กลุ่มเยาวชน กลุ่มสตรี ฯลฯ เท่านั้น หัวหน้าครัวเรือนส่วนใหญ่จึงไม่มีโอกาสรวมด้วย

ความเข้าใจเรื่องการพัฒนาชุมชน

จากการสัมภาษณ์ราษฎรหัวหน้าครัวเรือนเกือบทั้งหมด ไม่เคยได้รับการอบรมเรื่องงานพัฒนาชุมชนมาก่อนเลย ที่ตอบว่าเคยได้รับการอบรมอยู่บ้างก็เพราะการเป็นครู หรือเคยเป็น กทม. มาก่อน ที่น่าสนใจก็คือ มีราษฎรวังน้ำเขียวคนหนึ่งตอบว่าเคยอยู่อำเภอบางเลนมาก่อน และในปี พ.ศ.2507 มีการเกณฑ์ราษฎรบางเลนไปอบรม คนจึงเคยได้รับการอบรมการพัฒนาชุมชนก่อนที่จะอพยพมาอยู่ที่หมู่บ้านแห่งนี้

สำหรับการไต่ถามเรื่องราวกการพัฒนาชุมชนจากบุคคลใดเป็นส่วนใหญ่ นั้น ราษฎรหัวหน้าครัวเรือนส่วนใหญ่ของทั้งสองหมู่บ้านตอบว่าไต่ถามจากผู้ใหญ่บ้าน กล่าวคือ หมู่บ้านหนองกร่าง ราษฎรจำนวน 25 คนที่สัมภาษณ์ ร้อยละ 64.00 ตอบว่าไต่ถามเรื่องการพัฒนาชุมชนจากผู้ใหญ่บ้าน ส่วนหมู่บ้านวังน้ำเขียว ราษฎรร้อยละ 80 จากจำนวน 35 คนตอบว่า ไต่ถามไต่ฟังเรื่องการพัฒนาชุมชนจากผู้ใหญ่บ้านเช่นกัน มีเพียงเล็กน้อยเท่านั้นที่ไต่ฟังจากตัวพัฒนากรเอง จากคำตอบนี้แสดงให้เห็นว่าการดำเนินงานพัฒนาชุมชนนั้น ถ้าจะให้โดยลึกลับจำเป็นต้องอาศัยแรงสนับสนุนจากผู้ใหญ่บ้านเป็นสำคัญ แม้พัฒนากรเองหากจะทำงานใดก็ก็ต้องสามารถเข้ากับผู้ใหญ่บ้านให้ได้ ถ้ามีเรื่องขัดแย้งกันแล้วก็ยากที่จะทำงานให้สำเร็จได้ (ตารางที่ 6.8)

ตารางที่ 6.8

การไต่ถามเรื่องการพัฒนาชุมชนของราษฎรหัวหน้าครัวเรือน

ผู้ให้เรื่องการพัฒนาชุมชน	หมู่บ้านหนองกร่าง		หมู่บ้านวังน้ำเขียว	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ผู้ใหญ่บ้าน	16	64.00	28	80.00
พัฒนากร	6	24.00	3	8.57
ทางราชการ (อำเภอ)	-	-	1	2.86
เพื่อนบ้าน	-	-	1	2.86
ไม่เคยไต่ถามมาก่อนเลย	3	12.00	2	5.71
จำนวนราษฎรที่สัมภาษณ์	25	100.00	35	100.00

เกี่ยวกับความเข้าใจลักษณะงานพัฒนาชุมชน ราษฎรหัวหน้าครัวเรือนส่วนใหญ่ตอบว่า เป็นงานที่ราษฎรร่วมกันทำเพื่อความเจริญของหมู่บ้าน ซึ่งจากคำตอบที่ได้รับจากหมู่บ้านหนองกร่างและหมู่บ้านวังน้ำเขียวตอบเฉลี่ยร้อยละ 48.00 และ 57.14 ตามลำดับ จากจำนวนราษฎรหมู่บ้านละ 25 และ 35 คน ตามลำดับอีกเช่นกัน คำตอบรองลงมาก็คือ เป็นงานที่รัฐบาลและราษฎรร่วมมือกันทำ ราษฎรหมู่บ้านหนองกร่างและหมู่บ้านวังน้ำเขียวตอบเฉลี่ยร้อยละ 24 และ 22 ตามลำดับ จากจำนวนราษฎรที่ทำการสัมภาษณ์ในแต่ละหมู่บ้าน ซึ่งความเข้าใจดังกล่าวมีความใกล้เคียงกับแนวความคิดในการพัฒนาชุมชนมาก แสดงว่าแม้ราษฎรหัวหน้าครัวเรือนเกือบทั้งหมดจะไม่เคยได้รับการอบรมเรื่องการพัฒนาชุมชนมาก่อน แต่ก็นับได้ว่าราษฎรหัวหน้าครัวเรือนส่วนใหญ่มีความเข้าใจในเรื่องนี้ค่อนข้างดีทีเดียว ทั้งนี้อาจเป็นผลจากการที่ได้ยินได้ฟังจากผู้ใหญ่บ้านก็เป็นได้ (ตารางที่ 6.9)

ตารางที่ 6.9

ความเข้าใจลักษณะงานพัฒนาชุมชนของราษฎรหัวหน้าครัวเรือน

ลักษณะงานพัฒนาชุมชน	หมู่บ้านหนองกร่าง		หมู่บ้านวังน้ำเขียว	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ราษฎรและรัฐบาลร่วมมือกัน	6	24.00	8	22.86
ราษฎรร่วมมือกันทำงานให้หมู่บ้านเจริญ	12	48.00	20	57.15
เป็นงานส่งเสริมอาชีพ	-	-	2	5.71
ผู้ใหญ่บ้านแนะนำให้ทำ	-	-	2	5.71
ไม่ทราบ	7	28.00	3	8.57
จำนวนราษฎรที่สัมภาษณ์	25	100.00	35	100.00

การรู้จักพัฒนาการ

เนื่องจากการดำเนินงานพัฒนาชุมชนจะสำเร็จจุดมุ่งไปด้วยดีหรือไม่นั้น พัฒนาการเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญมาก เพราะทำหน้าที่ทั้งให้คำแนะนำและการกระตุ้นเร้าความสนใจของประชาชนให้กระทำกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชน ดังนั้น พัฒนาการจึงต้องเป็นผู้ที่มีความคุ้นเคยและเป็นที่รู้จักของชาวบ้าน พร้อมทั้งต้องเป็นผู้ที่ชาวบ้านให้ความนับถือและศรัทธาคำถามข้อนี้จึงถามเพื่อต้องการทราบว่าชาวบ้านมีความคุ้นเคยกับพัฒนาการมากน้อยเพียงใด ซึ่งคำตอบที่ได้รับจะมีผลต่อความร่วมมือที่ประชาชนให้แก่โครงการที่กระทำในหมู่บ้าน

จากการสัมภาษณ์ราษฎรหัวหน้าครัวเรือนปรากฏว่า หัวหน้าครอบครัวหมู่บ้านหนองกร่างส่วนใหญ่ไม่รู้จักตัวและชื่อของพัฒนาการ ซึ่งมีถึงประมาณร้อยละ 56 จากจำนวนหัวหน้าครัวเรือนที่สัมภาษณ์ทั้งหมด ซึ่งตรงกันข้ามกับหมู่บ้านวังน้ำเขียว ราษฎรส่วนใหญ่รู้จักพัฒนาการถึงประมาณร้อยละ 37 ทั้งนี้ เพราะพัฒนาการเข้าไปคลุกคลีในหมู่บ้านอยู่บ่อย ๆ และริเริ่มทำกิจกรรมพัฒนาชุมชนให้แก่หมู่บ้านหลายอย่าง ชาวบ้านจึงรู้จัก ประกอบกับพัฒนาการในหมู่บ้าน ขณะที่ย้ายออกทำการสัมภาษณ์นั้น เป็นผู้ที่เคยอยู่ประจำหมู่บ้านนี้เป็นเวลา 2-3 ปีมาแล้ว ซึ่งต่างกับพัฒนาการหมู่บ้านหนองกร่างซึ่งเพิ่งจะเริ่มเข้ามาประจำหมู่บ้านไม่ถึงปี ความคุ้นเคยกับชาวบ้านจึงมีน้อยกว่า (ตารางที่ 6.10)

ตารางที่ 6.10

การรู้จักพัฒนาการของราษฎรหัวหน้าครัวเรือน

การรู้จักพัฒนาการ	หมู่บ้านหนองกร่าง		หมู่บ้านวังน้ำเขียว	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
รู้จักตัวและชื่อ	3	12.00	13	37.14
รู้จักตัวแต่ไม่รู้จักชื่อ	8	32.00	12	34.29
ไม่รู้จักตัวและชื่อ	14	56.00	10	28.57
ไม่รู้จักตัวแต่รู้จักชื่อ	-	-	-	-
จำนวนราษฎรที่สัมภาษณ์	25	100.00	35	100.00

ความคุ้นเคยกับพัฒนาการ

ในส่วนที่เกี่ยวกับความคุ้นเคยกับราษฎร ราษฎรหัวหน้าครัวเรือนหมู่บ้านหนองกร่าง ส่วนใหญ่ไม่เคยพูดคุยกับพัฒนากร เลย ซึ่งมีอยู่ถึงประมาณร้อยละ 76 ของหัวหน้าครัวเรือนที่ทำ การสัมภาษณ์ แตรราษฎรหัวหน้าครัวเรือนหมู่บ้านวังน้ำเขียวส่วนใหญ่เคยได้พูดคุยกับพัฒนากรตั้งแต่ต้นปีเป็นต้นมา ซึ่งข้อมูลที่ไ้ได้รับนี้สอดคล้องกับคำตอบตารางที่ 6.10 (ตารางที่ 6.11)

เป็นที่น่าสังเกตว่า การที่ราษฎรหัวหน้าครัวเรือนที่สัมภาษณ์ของหมู่บ้านหนองกร่าง ไม่เคยพูดคุยกับพัฒนากร เป็นจำนวนมากเช่นนี้ อาจเป็นผลจาก

1. ระยะเวลาที่พัฒนากร เริ่มเข้ามาประจำในหมู่บ้านนี้อาจจะยังสั้นเกินไป จึงยัง ทำความรู้จักกับราษฎรในหมู่บ้านไม่ทั่วถึง

2. ระยะเวลาที่พัฒนากร เข้ามาทำงานกับชาวบ้านในแต่ละสัปดาห์อาจจะน้อยเกินไป

3. เนื่องจากฐานะทางเศรษฐกิจของหมู่บ้านนี้ค่อนข้างดี ปัญหาในการประกอบ อาชีพเพื่อยังชีพมีน้อย จะมีก็เป็นปัญหาที่ต้องการส่งเสริมฐานะความเป็นอยู่ให้สะดวกสบายขึ้น ฉะนั้น เมื่อความต้องการ เช่นนี้ไม่ได้รับการตอบสนองจากทางราชการ ราษฎรในหมู่บ้านก็มีทัศนคติที่ไม่ค่อยดีกับพัฒนากรว่า ไม่มีความสามารถจะช่วยเหลือหมู่บ้านของตนได้ ในขณะที่เดียวกัน พัฒนากรเองก็มีความคิดว่าหมู่บ้านนี้มีความเจริญถึงขั้นที่สามารถช่วยตนเองได้แล้ว การช่วยเหลือจากทางราชการถ้าจะมีควร เป็นการช่วยเหลือทางวิชาการเท่านั้น เงินงบประมาณของ รัฐเพื่อสมทบโครงการต่าง ๆ ควรจะมีน้อยลง ลักษณะเช่นนี้จึงทำให้ทั้งสองฝ่ายมีความคิดเห็น ไม่ตรงกัน กล่าวคือ ราษฎร เองก็คิดว่ารัฐไม่สามารถช่วยเหลือโครงการที่ตนต้องการ ได้ก็ไม่ค่อยมีความเชื่อถือในตัวพัฒนากรนัก ส่วนพัฒนากรก็มีความขัดแย้งเกิดขึ้นในตัวเอง (inner conflict) คือในส่วนตัวคิดว่า การดำเนินการ พัฒนาชุมชนในหมู่บ้านนี้ดำเนินมาถึงจุดที่หมู่บ้าน เจริญขึ้น ประชาชนมีฐานะทางเศรษฐกิจดี มีสภาพความเป็นอยู่ดี เมื่อเปรียบเทียบกับหมู่บ้าน ยากจนอีกมาก ก็สมควรที่จะวางมือให้ประชาชนในหมู่บ้านช่วยกันเอง และย้ายการ เปิดเขตไป สู่หมู่บ้านอื่นที่คอยความช่วยเหลือกว่า

ตารางที่ 6.11

ความคุ้นเคยกับพัฒนาการของราษฎรหัวหน้าครัวเรือน

การพูดคุยกับพัฒนาการตั้งแต่ ต้นปี 2516 - ปลายปี 2516	หมู่บ้านหนองกร่าง		หมู่บ้านวังน้ำเขียว	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
บ่อย ๆ	1	4.00	4	11.43
เคยบ้าง	5	20.00	16	45.71
ไม่เคย	19	76.00	15	42.86
จำนวนราษฎร	25	100.00	35	100.00

ลักษณะหน้าที่ของพัฒนาการในทัศนะของราษฎรหัวหน้าครัวเรือน

เพื่อให้ทราบวาระราษฎรโดยทั่วไปเข้าใจว่าพัฒนาการเข้ามาทำงานอะไรให้แก่หมู่บ้าน
ดังนั้น จึงได้สัมภาษณ์ถึงหน้าที่ที่สำคัญที่สุดของพัฒนาการตามความเข้าใจของราษฎรหัวหน้าครัว-
เรือน ปรากฏว่า ราษฎรหมู่บ้านหนองกร่างมีความเห็นว่าพัฒนาการมีหน้าที่แนะนำชาวบ้านในเรื่อง
การพัฒนาและการปรับปรุงความเจริญของหมู่บ้าน ในขณะที่ราษฎรหมู่บ้านวังน้ำเขียวส่วนใหญ่มี
ความเห็นว่า พัฒนาการมีหน้าที่ให้คำแนะนำเกี่ยวกับการประกอบอาชีพ (ตารางที่ 6.12)

ลักษณะคำตอบเช่นนี้สะท้อนให้เห็นถึงกิจกรรมส่วนใหญ่ที่พัฒนาการให้ความสนใจหรือ
จัดทำอยู่ในหมู่บ้าน อันเป็นเหตุหนึ่งที่ทำให้ราษฎรเข้าใจหน้าที่ของพัฒนาการในวงแคบ ๆ เท่าที่
กิจกรรมดำเนินอยู่ในหมู่บ้านเท่านั้น

ตารางที่ 6.12

ลักษณะหน้าที่ของพัฒนากรในทัศนะของราษฎรหัวหน้าครัวเรือน

ลักษณะหน้าที่ของพัฒนากร	หมู่บ้านหนองกร่าง		หมู่บ้านวังน้ำเขียว	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ช่วยแนะนำชาวบ้านเรื่องการพัฒนา	7	28.00	-	-
ช่วยปรับปรุงความเจริญของหมู่บ้าน	9	36.00	1	2.86
แนะนำการอาชีพ	2	8.00	20	57.14
ให้คำแนะนำและเป็นพี่ปรึกษาเรื่องต่าง ๆ	-	-	6	17.14
ไม่ทราบ	7	28.00	8	22.86
จำนวนราษฎรที่สัมภาษณ์	25	100.00	35	100.00

โครงการพัฒนาชุมชนที่จัดทำในหมู่บ้าน

จากการสัมภาษณ์ถึงโครงการพัฒนาชุมชนที่จัดทำในหมู่บ้าน ตั้งแต่ต้นปี 2516 จนถึงปลายปี 2516 ซึ่งเป็นระยะเวลาที่ออกทำการสัมภาษณ์ว่ามีโครงการอะไรบ้างนั้น ปรากฏว่าหมู่บ้านหนองกร่างมีราษฎรหัวหน้าครัวเรือนที่ทำการสัมภาษณ์ถึง 9 ราย จากจำนวน 25 ราย หรือร้อยละ 36 ที่ตอบว่าไม่ทราบว่ามีโครงการพัฒนาชุมชนใดบ้างที่กำลังจัดทำอยู่ ในขณะที่ราษฎรหัวหน้าครัวเรือนหมู่บ้านวังน้ำเขียวมีเพียง 7 ราย จาก 35 ราย หรือประมาณร้อยละ 20.00 ที่ตอบว่าไม่ทราบว่ามีโครงการพัฒนาชุมชนอะไรบ้างที่กำลังจัดทำอยู่ในหมู่บ้าน

สำหรับราษฎรหัวหน้าครัวเรือนที่ทราบว่ามีการพัฒนาชุมชนอะไรบ้างนั้นในแต่ละหมู่บ้านแตกต่างกัน ราษฎรหัวหน้าครัวเรือนหมู่บ้านหนองกร่างระบุถึงกิจกรรมทางค่านบริการ เช่น การศึกษา การอนามัย จำนวน 20 และ 18 ตามลำดับ จากที่สัมภาษณ์ 25 คน

ซึ่งมากกว่ากิจกรรมส่งเสริมอาชีพซึ่งมีราษฎรหัวหน้าครัวเรือนตอบเพียง 2 รายจาก 25 ราย ตรงกันข้ามกับราษฎรหัวหน้าครัวเรือนหมู่บ้านวังน้ำเขียว ซึ่งตอบว่ามีโครงการด้านส่งเสริมอาชีพมากที่สุด จำนวน 26 รายจาก 35 ราย ที่รองลงมาคือ โครงการคลองส่งน้ำ มีผู้ตอบ 30 รายจาก 35 ราย

ที่น่าสนใจคือ ในตารางที่ 6.7 ที่นำมา โครงการพัฒนาชุมชนที่ราษฎรทั้งสองหมู่บ้านตอบว่าเขาไปมีส่วนร่วมด้วยมากที่สุดคือ โครงการทำถนนซึ่งราษฎรหัวหน้าครัวเรือนหมู่บ้านหนองกร่างตอบว่า เขารวมประมาณร้อยละ 72. และหมู่บ้านวังน้ำเขียวร้อยละ 74 แต่ในที่นี้กลับมีราษฎรหัวหน้าครัวเรือนหมู่บ้านหนองกร่างเพียง 6 จาก 25 หรือร้อยละ 24.00 เท่านั้นที่กล่าวว่า เป็นโครงการที่จัดทำในหมู่บ้าน ส่วนราษฎรหัวหน้าครัวเรือนหมู่บ้านวังน้ำเขียวมีใคร่บรูเลยว่ามีโครงการทำถนนอยู่ด้วย ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะโครงการทำถนนเป็นโครงการที่ราษฎรได้ร่วมมือกันกระทำสำเร็จไปแล้ว จึงมีใคร่บรูมากดว่าอีก (ตารางที่ 6.13)

ตารางที่ 6.13

โครงการพัฒนาชุมชนที่กำลังจัดทำในหมู่บ้านจากคำตอบของราษฎรหัวหน้าครัวเรือน

โครงการที่กำลังจัดทำ	หมู่บ้านหนองกร่าง		หมู่บ้านวังน้ำเขียว	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
การศึกษาและศูนย์เด็กเล็ก	20	80.00	15	42.86
การอนามัย	18	72.00	10	28.57
การส่งเสริมอาชีพ	2	8.00	26	74.29
ทำถนน	6	24.00	-	-
น้ำสะอาด	2	8.00	12	34.29
การกีฬา	1	4.00	-	-
สำรวจประชากร	-	-	1	2.86
คลองส่งน้ำ	-	-	30	85.71
ไม่ทราบ	9	36.00	7	20.00
จำนวนราษฎรที่สัมภาษณ์	25		35	

เมื่อเปรียบเทียบคำตอบในเรื่องโครงการพัฒนาชุมชนที่กำลังจัดทำอยู่ ตามความเห็นของราษฎรหัวหน้าครัวเรือนกับของพัฒนากรในบทที่ 4 ตารางที่ 4.2 จะพบว่า ราษฎรหัวหน้าครัวเรือนหมู่บ้านหนองกร่างระบุโครงการที่กำลังจัดทำแตกต่างไปจากพัฒนากรบ้างเล็กน้อย กล่าวคือ หัวหน้าครัวเรือนได้ตอบว่า มีโครงการส่งเสริมอาชีพ โครงการเกี่ยวกับการศึกษา และศูนย์เด็กเล็ก โครงการนำสะอาด และโครงการสนามกีฬา รวมอยู่ด้วย แต่พัฒนากรมิได้ตอบว่ามีโครงการทั้งสามที่กำลังจัดทำในหมู่บ้านเลย ส่วนโครงการอื่น ๆ นั้น คำตอบของราษฎรหัวหน้าครัวเรือนและพัฒนากรมีความสอดคล้องกัน

สำหรับโครงการพัฒนาชุมชนที่กำลังจัดทำในหมู่บ้านวังน้ำเขียว ตามความเข้าใจของราษฎรหัวหน้าครัวเรือนตรงกับคำตอบที่พัฒนากรระบุไว้ในบทที่ 4 ตารางที่ 4.2 แต่มีราษฎรหัวหน้าครัวเรือนหนึ่งคนที่ตอบเพิ่มจากของพัฒนากร คือเพิ่มโครงการสำรวจประชากร นอกจากนี้ก็มีราษฎรหัวหน้าครัวเรือนจำนวนถึง 30 คนจาก 35 คน ระบุว่ามีการคล่องส่งน้ำอย่างทั่วถึง การที่คำตอบของราษฎรหัวหน้าครัวเรือนและของพัฒนากรต่างกันไปเล็กน้อยก็เพราะราษฎรผู้ได้รับมอบหมายจากหมู่บ้านใหญ่ช่วยสำรวจจำนวนประชากร เข้าใจผิด คิดว่าเป็นโครงการพัฒนาชุมชนของหมู่บ้านควย ส่วนโครงการคล่องส่งน้ำนั้น เป็นโครงการที่ราษฎรทั้งหมู่บ้านต้องการใหม่อย่างมากในอนาคตอันใกล้

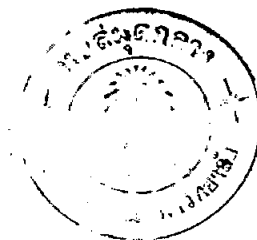
ความสนใจโครงการพัฒนาชุมชนที่จัดทำอยู่

เพื่อให้ทราบถึงความต้องการแท้จริงของชาวบ้านเกี่ยวกับกิจกรรมการพัฒนาชุมชนที่จัดทำอยู่ จึงได้สอบถามถึงความสนใจของประชาชนที่มีต่อโครงการต่าง ๆ ที่จัดทำอยู่ว่ามีความสนใจโครงการอะไรมากที่สุด ดังตารางที่ 6.14 สำหรับผู้ที่ตอบว่าไม่ทราบว่ามีการจัดทำโครงการอะไรอยู่บ้าง ก็ไม่อาจตอบได้ว่าตนมีความสนใจโครงการอะไรมากที่สุด

อย่างไรก็ตาม จากคำตอบที่ได้รับก็พอจะแสดงให้เห็นความต้องการของหมู่บ้านได้อย่างดี กล่าวคือ หมู่บ้านหนองกร่างซึ่งชาวบ้านมีความเดือดร้อนในการประกอบอาชีพน้อยมาก เพราะมีรายได้เพียงพอ ฉะนั้น ความต้องการเรื่องการส่งเสริมอาชีพจึงหมดไป ความ-

ต้องการที่มีอยู่จึงเป็นเรื่องการบริการต่าง ๆ อันได้แก่ การศึกษาและการอนามัยเป็นสำคัญ ซึ่งหากเปรียบเทียบค่าต่อนี้กับความเห็นของ กทม. ในเรื่องโครงการพัฒนาชุมชนที่ต้องการให้มีในบทที่ 5 ตารางที่ 5.19 ปรากฏว่า หมู่บ้านหนองกร่างตามความเห็นของ กทม. โครงการที่ต้องการที่สุดคือ โครงการระบายน้ำโสโครก รองลงมาได้แก่ โครงการอนามัยและการศึกษา ซึ่งมีความต้องการ เท่าเทียมกัน ซึ่งตรงกับความต้องการของราษฎร คือเป็นโครงการที่ให้บริการต่าง ๆ มีใช้โครงการส่งเสริมการประกอบอาชีพ

สำหรับหมู่บ้านวังน้ำเขียว ราษฎรมีฐานะยากจนกว่า ความต้องการด้านส่งเสริมอาชีพจึงมีมาก ดังนั้น จึงให้ความสนใจในค่านี้นมากที่สุด และให้ความสนใจในเรื่องการคมนาคมขนส่งเป็นอันดับรองลงมา ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับความต้องการ โครงการต่าง ๆ ในความเห็นของ กทม. แล้ว ปรากฏว่าสอดคล้องกัน เพียงแต่ลำดับลำดับความสำคัญกันเท่านั้น กล่าวคือ กทม. คิดว่าโครงการที่ต้องการมากที่สุดคือ การคมนาคมขนส่ง ซึ่งหมายถึงการคมนาคมขนส่งภายในหมู่บ้าน และถนนที่จะตัดตรงไปอำเภอทุ่งกระพังโหม รองลงมาคือ การชลประทาน ซึ่งอาจตีความไคว่าเป็นโครงการที่ส่งเสริมการประกอบอาชีพโดยแท้จริง ส่วนความสนใจโครงการพัฒนาชุมชนอันดับแรก ในความเห็นของราษฎรคือ การส่งเสริมอาชีพ ซึ่งราษฎรให้ความสนใจประมาณร้อยละ 45 อันดับรองลงมาคือ โครงการเกี่ยวกับการชลประทาน และโครงการการคมนาคม ซึ่งราษฎรหัวหน้าครัวเรือนให้ความสนใจร้อยละ 20 และ 14 ตามลำดับ จากจำนวนราษฎรหัวหน้าครัวเรือน 35 คน

ตารางที่ 6.14

ความสนใจโครงการพัฒนาชุมชนที่จัดทำอยู่

ความสนใจโครงการพัฒนาชุมชน	หมู่บ้านหนองกร่าง		หมู่บ้านวังน้ำเขียว	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
การศึกษา	10	40.00	-	-
สถานีอนามัย	4	16.00	-	-
การคมนาคม	1	4.00	5	14.29
การส่งเสริมอาชีพ	1	4.00	16	45.71
คลองชลประทาน	-	-	7	20.00
ไม่ทราบว่ามีโครงการอะไร	9	36.00	7	20.00
จำนวนราษฎร	25	100.00	35	100.00

ความต้องการโครงการพัฒนาชุมชน

คำถามเกี่ยวกับความต้องการให้มีโครงการพัฒนาชุมชนโครงการใดบ้างนั้น เป็นคำถามเปิดให้ราษฎรหัวหน้าครัวเรือนตอบตามความเข้าใจของตนว่า โครงการใดเป็นโครงการที่สำคัญหรือจำเป็นที่ต้องการให้จัดขึ้นในหมู่บ้าน คำตอบจากคำถามนี้อาจชี้ให้เห็นถึงสภาพปัญหาของหมู่บ้านที่ราษฎรต้องการความช่วยเหลือ จากการสัมภาษณ์ราษฎรหัวหน้าครัวเรือนในหมู่บ้าน ปรากฏว่าความต้องการโครงการพัฒนาชุมชนของหมู่บ้านหนองกร่างและวังน้ำเขียวมีความแตกต่างกันอย่างเห็นได้ชัด (ตารางที่ 6.15)

หมู่บ้านหนองกร่าง โครงการพัฒนาชุมชนที่ราษฎรหัวหน้าครัวเรือนต้องการให้มากที่สุดคือ โครงการวางท่อระบายน้ำรอบหมู่บ้าน เป็นโครงการที่ราษฎรหัวหน้าครัวเรือนต้องการให้มากที่สุดถึงร้อยละ 80 จากจำนวนสัมภาษณ์ 25 คน โครงการพัฒนาชุมชนที่ต้องการ

อันดับรองลงไปได้แก่ โครงการสถานีอนามัยประจำหมู่บ้าน และโครงการขยายการศึกษาทั้งในระบบโรงเรียนและนอกระบบโรงเรียน ซึ่งมีความต้องการถึงร้อยละ 64 และ 60 ตามลำดับ นอกจากนี้ราษฎรหัวหน้าครัวเรือนเหล่านี้ยังต้องการให้มีโครงการจัดขยะมูลฝอย โครงการเกี่ยวกับการสันตนาการ ไม่ว่าจะคานก็ทำหรือมหรสพ

โครงการพัฒนาชุมชนที่ราษฎรหัวหน้าครัวเรือนหมู่บ้านหนองกร่างต้องการให้มีขึ้นในหมู่บ้านตั้งที่ระบุงข้างต้นนั้น แสดงให้เห็นสภาพของหมู่บ้านได้เป็นอย่างดีว่าเป็นหมู่บ้านที่มีความเจริญมากกว่าหมู่บ้านชนบททั่วไป หมู่บ้านหนองกร่างมีความเจริญมากจนอาจถือได้ว่าเป็นสังคมกึ่งเมืองกึ่งชนบท เพราะจากคำตอบที่แสดงความต้องการให้มีโครงการพัฒนาชุมชนใดบ้างในหมู่บ้านของคณบดีนั้น แสดงถึงความต้องการของกลุ่มคนที่อยู่ร่วมกันเป็นกลุ่มใหญ่จนเกิดปัญหาสภาพแวดล้อม เช่น การระบายน้ำโสโครก การกำจัดขยะมูลฝอย นอกจากนี้โครงการอื่น ๆ ที่ต้องการจัดให้มีขึ้นยังเป็นโครงการที่เกี่ยวกับการให้บริการ เป็นสำคัญ เช่น การให้บริการทางการศึกษา หรือการให้บริการด้านอนามัย โครงการส่งเสริมอาชีพ อันเป็นโครงการพื้นฐานเพื่อยกฐานะทางเศรษฐกิจ เช่นหมู่บ้านชนบททั่วไปเกือบไม่ได้รับการกล่าวถึงเลย ทั้งนี้ เพราะราษฎรหมู่บ้านหนองกร่างส่วนมากมีฐานะทางเศรษฐกิจดีมาก แม้จะทำไร่ไถปลูกทำกิจการขนส่งพืชผลด้วย

ตรงกันข้ามกับหมู่บ้านวังน้ำเขียว ฐานะทางเศรษฐกิจของราษฎรยังคงน้อยกว่าหมู่บ้านหนองกร่างมาก ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะราษฎรส่วนใหญ่ทำเกษตรกรรมแต่เพียงอย่างเดียว มิได้ทำธุรกิจด้วย ประกอบกับการตั้งบ้านเรือนของราษฎรหมู่บ้านวังน้ำเขียวอยู่ในลักษณะกระจัดกระจายทั่วไป ฉะนั้น จากการสัมภาษณ์จึงมีราษฎรหัวหน้าครัวเรือนต้องการให้มีโครงการพัฒนาชุมชนที่เกี่ยวกับการส่งเสริมอาชีพมากเป็นอันดับหนึ่ง โดยเน้นในเรื่องคลองส่งน้ำชลประทานที่กระจายทั่วหมู่บ้านและใช้การไถค้ำในฤดูแล้ง ราษฎรมีความต้องการในเรื่องคลองส่งน้ำมากถึงร้อยละ 91.43 จากจำนวนราษฎรหัวหน้าครัวเรือนที่สัมภาษณ์ 35 คน โครงการที่ต้องการอันดับรองลงไปได้แก่ โครงการทำนา 2 ครั้ง มีความต้องการถึงร้อยละ 80.00 และโครงการนำบาคาล ร้อยละ 71.43 ตามลำดับ นอกจากนี้มีโครงการเกี่ยวกับการคมนาคมภายในหมู่บ้าน โครงการติดตั้งไฟฟ้า ตลอดจนโครงการด้านการศึกษาและการอนามัยเป็นอันดับรองลงไป

เมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับความต้องการให้มีโครงการต่าง ๆ ของราษฎรหัวหน้าครัวเรือน กับความคิดเห็นในเรื่องเดียวกันของ กทม. แต่ละหมู่บ้านก็ปรากฏว่า สอดคล้องกัน เป็นแต่เพียงลำดับความสำคัญกันเท่านั้น กล่าวคือ กทม. หมู่บ้านหนองกร่าง ให้ความสำคัญแก่การวางท่อระบายน้ำมากที่สุด การศึกษาเป็นโครงการอันดับรอง และคานอนามัยเป็นอันดับที่สาม ซึ่งก็ตรงกับความต้องการของราษฎรที่สัมภาษณ์ เพียงแต่ลำดับความ ต้องการด้านการศึกษาและคานอนามัยกันเท่านั้น สำหรับหมู่บ้านวังน้ำเขียว ทั้งราษฎรหัวหน้า ครัวเรือน และ กทม. ต่างต้องการโครงการส่งเสริมอาชีพและการคมนาคมเป็นสำคัญ

ตารางที่ 6.15

โครงการพัฒนาชุมชนที่ราษฎรหัวหน้าครัวเรือนต้องการให้มี

โครงการที่ต้องการให้มี	หมู่บ้านหนองกร่าง		หมู่บ้านวังน้ำเขียว	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
การศึกษา	15	60.00	12	34.29
ท่อระบายน้ำ	20	80.00	-	-
สถานีอนามัย	16	64.00	1	2.86
การจัดมูลฝอย	4	16.00	-	-
ส่งเสริมอาชีพเยาวชน	2	8.00	10	28.57
ตลาดนัด	1	4.00	-	-
ขยายเขตหมู่บ้าน	1	4.00	1	2.86
การคมนาคม	1	4.00	18	51.43
สันทนการ	9	36.00	-	-
น้ำบาดาล (คิม)	1	4.00	25	71.43
อนามัยหมู่บ้าน	1	4.00	-	-
คลองส่งน้ำ	-	-	32	91.43
ไฟฟ้า	-	-	18	51.43
ทำนา 2 ครั้ง	-	-	28	80.00
ไม่มีความเห็น	4	16.00	-	-
จำนวนราษฎร	25		35	

ปัญหาทางพัฒนาชุมชนและขอแก้ไข

คำถามข้อนี้เป็นคำถามเปิด เพื่อให้ทราบปัญหาของงานพัฒนาชุมชนที่จัดทำในหมู่บ้าน ตลอดจนข้อเสนอแนะที่จะแก้ไขปัญหานั้น ๆ ตามความคิดเห็นของราษฎรหัวหน้าครัวเรือน ปัญหาที่สำคัญ ๆ มีดังนี้

1. ปัญหาทางพัฒนาชุมชนในหมู่บ้านหนองกร่าง

1) งบประมาณที่รัฐจัดสรรให้ไม่เพียงพอ จากการสัมภาษณ์ราษฎรหัวหน้าครัวเรือน 20 ราย จาก 25 ราย หรือร้อยละ 80 กล่าวว่า ปัญหาสำคัญที่สุดของงานพัฒนาชุมชนคือ การที่ได้เงินงบประมาณไม่เพียงพอ ข้อเสนอแนะเพื่อแก้ไขนั้นราษฎรหัวหน้าครัวเรือนที่สัมภาษณ์ร้อยละ 68 ต้องการให้รัฐบาลเพิ่มงบประมาณให้มากกว่านี้

2) ความสัมพันธ์ระหว่างพัฒนากรและราษฎรยังไม่ดีพอ อาจเนื่องมาจากพัฒนากร เพิ่งเข้ามารับผิดชอบหมู่บ้านนี้ไม่นาน ราษฎรหัวหน้าครัวเรือนร้อยละ 72 ของที่สัมภาษณ์มีความคิดเช่นนี้ และได้เสนอขอแก้ไขด้วยการให้พัฒนากร เข้าถึงประชาชนให้มากกว่านี้ เพื่อให้ราษฎร มีความสนิทคุ้นเคยพอที่จะ เสนอปัญหาหรือขอคำปรึกษาแนะนำ

3) ราษฎรหัวหน้าครัวเรือนร้อยละ 56 ของที่สัมภาษณ์กล่าวว่า ปัญหาของงานพัฒนาชุมชนในหมู่บ้านก็คือ ราษฎรยังไม่เข้าใจลักษณะงานพัฒนาชุมชนดีพอ ได้ให้ข้อเสนอแนะว่าควรจัดอบรมราษฎรให้เข้าใจงานพัฒนาชุมชนให้ถูกต้องและทั่วถึงทุกคนในหมู่บ้าน

2. ปัญหาที่เกิดขึ้นในหมู่บ้านวังน้ำเขียว

1) การขาดน้ำจากคลองชลประทาน ราษฎรหัวหน้าครัวเรือนร้อยละ 85 ของที่สัมภาษณ์กล่าวว่า ปัญหาการขาดแคลนน้ำในการ เพาะปลูกเป็นปัญหาสำคัญที่สุดของหมู่บ้าน ข้อเสนอแนะก็คือ ควรปรับปรุงระบบการชลประทานให้สามารถใช้ได้อย่างทั่วถึง ทั้งนี้ เพราะเมื่อราษฎรทำการ เพาะปลูกได้ผล ความสามารถที่จะร่วมมือในโครงการพัฒนาชุมชนก็มีมากขึ้น

2) ปัญหาความยากจนของราษฎร ราษฎรหัวหน้าครัวเรือนร้อยละ 68 กล่าวว่า การทำงานพัฒนาชุมชนในหมู่บ้านยังมีปัญหานั้น ส่วนหนึ่งมาจากความยากจนของราษฎรที่ทำให้ไม่สามารถร่วมงานโครงการพัฒนาชุมชนได้เต็มที่ ในข้อนี้ราษฎรได้ให้ข้อเสนอแนะว่า รัฐบาลควรรหาทางทุกอย่างที่จะช่วยยกระดับรายได้ของราษฎรให้สูงขึ้น

3) เงินช่วยเหลือจากรัฐบาลมีไม่เพียงพอ ปัญหาข้อนี้ราษฎรหัวหน้าครัวเรือน ร้อยละ 34 ของที่สัมภาษณ์กล่าวว่า สามารถแก้ไขได้ด้วยการให้รัฐบาลจัดสรรงบประมาณให้มากขึ้น นอกจากนี้ก็มีข้อเสนอปลัดย่อยเช่น ขอร้องให้ราษฎรช่วยกันสละเงิน สิ่งของ และแรงงานให้มากกว่านี้

เป็นที่น่าสังเกตว่า ข้อเสนอแนะของราษฎรหัวหน้าครัวเรือนหมู่บ้านหนองกร่างและหมู่บ้านวังน้ำเขียว ในการแก้ปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาชุมชนของหมู่บ้านของตนมีความแตกต่างกันมาก กล่าวคือ หมู่บ้านหนองกร่างแม้ว่าราษฎรจะมีฐานะทางเศรษฐกิจดีกว่าหมู่บ้านวังน้ำเขียว แต่กลับเสนอแนะเพื่อแก้ไขปัญหางานพัฒนาชุมชนในหมู่บ้านด้วยการขอให้รัฐช่วยเหลือในเรื่องงบประมาณให้มากขึ้น ในขณะที่เกี่ยวกับราษฎรหมู่บ้านวังน้ำเขียวซึ่งมีฐานะทางเศรษฐกิจต่ำกว่า กลับเสนอแนะให้รัฐช่วยเหลือหาทางเพิ่มรายได้ให้แก่ราษฎร เพื่อราษฎรจะไ้ช่วยตนเอง และร่วมมือในงานพัฒนาชุมชนมากยิ่งขึ้น อันเป็นการขอความช่วยเหลือที่ควรให้มากกว่าการขอเงินงบประมาณเพิ่มของหมู่บ้านหนองกร่าง (ตารางที่ 6.16 ก. และ 6.16 ข.)

ตารางที่ 6.16 ก.

ปัญหางานพัฒนาชุมชน และขอแก้ไข หมู่บ้านหนองกร่าง

ปัญหา	จำนวน	ร้อยละ	ข้อแก้ไข	จำนวน	ร้อยละ
งบประมาณที่รัฐให้ไม่พอ	20	80.00	ราษฎรบริจาคเพิ่ม	3	12.00
ราษฎรไม่เข้าใจงานพัฒนาชุมชน	14	56.00	รัฐบาลเพิ่มงบประมาณให้	17	68.00
ความสัมพันธ์ระหว่างราษฎรและพัฒนากิจยังไม่ดีพอ	18	72.00	อบรมราษฎรให้เข้าใจงานพัฒนาชุมชน	14	56.00
ไม่ทราบ	7	28.00	พัฒนากิจควรเข้าถึงประชาชนมากกว่านี้	18	72.00
จำนวนราษฎรที่สัมภาษณ์	25				

ตารางที่ 6.16 ข.

ปัญหาทางพัฒนาชุมชน และข้อแก้ไข หมู่บ้านหนองกว้าง

ปัญหา	จำนวน	ร้อยละ	ข้อแก้ไข	จำนวน	ร้อยละ
ราษฎรยากจนไม่อาจช่วยเหลือได้เต็มที่	24	68.57	รัฐเพิ่มงบประมาณช่วยเหลือ	19	54.29
ขาดคลองชลประทาน	30	85.71	ปรับปรุงชลประทาน	30	85.71
งบประมาณที่รัฐให้ไม่เพียงพอ	12	34.29	หาทางให้ราษฎรมีรายได้เพิ่มขึ้น	15	42.86
พัฒนากรคิดและทำแต่ฝ่ายเดียว	1	2.86	ราษฎรต้องเสียสละเงินแรงงานมากกว่านี้	2	5.71
ไม่มีปัญหา	5	14.29	อบรมราษฎรให้มีความรู้		
ไม่ทราบ	8	22.86	ในงานพัฒนาชุมชน	1	2.86
จำนวนราษฎรที่สัมภาษณ์	35				

การเข้าร่วมโครงการพัฒนาชุมชน

จากการสอบถามถึงการเข้าร่วมโครงการพัฒนาชุมชนของราษฎรหัวหน้าครัวเรือนทั้งสองหมู่บ้าน ปรากฏว่า ทั้งหมดตอบว่าเข้าร่วมโครงการตามแต่ที่ผู้ใหญ่บ้านจะขอร้อง ซึ่งการจะให้ความร่วมมือในโครงการใดด้วยเงินหรือวัสดุ หรือแรงงานนั้น ส่วนมากผู้ใหญ่บ้านจะเป็นผู้กำหนด โดยพิจารณาจากฐานะทางเศรษฐกิจของราษฎรคนนั้น ๆ อย่างไรก็ตาม ก็ต้องเป็นไปตามความสมัครใจของราษฎรคนนั้น ๆ ด้วย

หมู่บ้านหนองกร่าง ขณะนี้ออกสัมภาษณ์ราษฎรได้เข้าร่วมในโครงการต่าง ๆ ดังนี้

1. โครงการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
2. โครงการปรับปรุงโรงเรียน
3. โครงการอนามัยหมู่บ้าน

มีดังนี้ สำหรับหมู่บ้านวังน้ำเขียว โครงการที่ราษฎรหัวหน้าครัวเรือนเข้าร่วมโครงการ

1. โครงการสร้างถนนจากหมู่บ้านไปอำเภอทุ่งกระพังโหม
2. โครงการส่งเสริมอาชีพ
 - 2.1 โครงการเลี้ยงไก่พันธุ์ดี
 - 2.2 โครงการเลี้ยงสุกรพันธุ์ดี
 - 2.3 โครงการปลูกพืชหมุนเวียน
 - 2.4 โครงการทำนา 2 ครั้ง
3. โครงการส่งเสริมสตรี เด็กและเยาวชนให้ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์
4. โครงการอนามัยหมู่บ้าน

การเข้าร่วมประชุมพิจารณาโครงการ

เกี่ยวกับการเข้าร่วมประชุมพิจารณาโครงการพัฒนาชุมชน ราษฎรหัวหน้าครัวเรือนที่สอบถามส่วนใหญ่ไม่เคยเข้าร่วมประชุมเลย มีราษฎรหมู่บ้านหนองกร่างเพียง 7 คนเท่านั้นที่เคยเข้าประชุม ผู้ที่เข้าประชุมคนหนึ่งเป็นกรรมการโรงเรียนในหมู่บ้าน เป็นสมาชิกกลุ่มไร่อ้อย 3 คน เป็นราษฎรในหมู่บ้าน 3 คน

ส่วนหมู่บ้านวังน้ำเขียวมีราษฎรหัวหน้าครัวเรือน 7 คนเช่นกันที่เคยเข้าประชุม โดยเป็นอาสาพัฒนา และเป็นกรรมการโรงเรียนประจำหมู่บ้านอย่างละ 1 คน นอกนั้นเป็นสมาชิกกลุ่มส่งเสริมการเลี้ยงสุกรพันธุ์ดี เลี้ยงไก่พันธุ์ดี และกลุ่มปลูกพืชหมุนเวียน

จากการสอบถามผู้ที่เคยเข้าร่วมถึงการแสดงความคิดเห็นในที่ประชุม ปรากฏว่า ส่วนใหญ่ไม่เคยแสดงความคิดเห็น และทั้งหมดทั้งสองหมู่บ้านไม่เคยเสนอโครงการใด ๆ ต่อที่ประชุม เพราะถือว่าเป็นหน้าที่ของผู้ใหญ่บ้านที่จะพิจารณาโครงการที่ควรจัดทำ

เหตุผลที่เข้าร่วมงานพัฒนาชุมชน

เหตุผลที่เข้าร่วมงานพัฒนาชุมชน จากตารางที่ 6.17 แสดงให้เห็นว่าผู้ที่เข้าร่วมงานพัฒนาชุมชน เข้าร่วมเพราะเห็นว่าเป็นงานที่ทำความเจริญให้ท้องถิ่น เห็นความสำคัญ และเป็นงานที่มีประโยชน์ต่อท้องถิ่น และหากมีโอกาสเลือก ราษฎรส่วนใหญ่ยังพอใจที่จะร่วมงานพัฒนาชุมชนอีก เพราะเห็นประโยชน์ของงาน ส่วนผู้ที่ตอบว่าไม่พอใจจะเข้าร่วม เพราะไม่มีเวลาเนื่องจากธุรกิจส่วนตัว และมีคนหนึ่งที่ตอบว่าอายุมากแล้วทำประโยชน์อะไรให้ไม่ได้ ปล่อยให้เป็นที่ของคนหนุ่ม (ตารางที่ 6.18)

ตารางที่ 6.17

เหตุผลที่เข้าร่วมงานพัฒนาชุมชน

เหตุผลที่เข้าร่วมงาน	หมู่บ้านหนองกร่าง		หมู่บ้านวังน้ำเขียว	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
เพื่อความเจริญของท้องถิ่น	12	48.00	12	34.29
เห็นความสำคัญ	4	16.00	4	11.43
อยากทราบเรื่องต่าง ๆ	1	4.00	-	-
ผู้ใหญ่บ้านขอรอง	1	4.00	3	8.57
อยากมีรายได้เพิ่ม	-	-	3	8.57
เพื่อให้การคมนาคมสะดวก	-	-	8	22.86
ไม่ได้เข้าร่วม	7	28.00	5	14.29
จำนวนราษฎร	25		35	

ตารางที่ 6.18

หากมีโอกาสเลือกจะรวมงานพัฒนาชุมชนต่อไปอีกหรือไม่

	หมู่บ้าน หนองกร่าง			หมู่บ้าน วังน้ำเขียว	
	จำนวน	ร้อยละ		จำนวน	ร้อยละ
<u>พอใจ</u>	23	92.00	<u>พอใจ</u>	31	88.57
1. ทำให้หมู่บ้านเจริญ	11	44.00	1. ทำให้หมู่บ้านเจริญ	13	37.14
2. ตนเองได้ประโยชน์	7	28.00	2. ตนเองได้ประโยชน์	15	42.86
3. ไม่มีเหตุผล	5	20.00	3. เพื่อทำประโยชน์ แก่ส่วนรวม	2	5.71
			4. ไม่มีเหตุผล	1	2.86
<u>ไม่พอใจ</u>	2	8.00	<u>ไม่พอใจ</u>	4	11.43
1. ไม่มีเวลา	2	8.00	1. ไม่มีเวลา	2	5.71
			2. ไม่รู้เรื่อง	1	2.86
			3. อายุมามากแล้ว	1	2.86
จำนวนราษฎร	25		จำนวนราษฎร	35	

ความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชน

จากการสอบถามความคิดเห็นของราษฎรหัวหน้าครัวเรือนเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชน
ที่จัดทำในหมู่บ้าน ความสนใจ ความเข้าใจเกี่ยวกับงานพัฒนาชุมชน ตลอดจนสภาพของหมู่บ้าน
ภายหลังเปิดเขตพัฒนาชุมชน ปรากฏว่าราษฎรหัวหน้าครัวเรือนหมู่บ้านหนองกร่างส่วนใหญ่ -

ประมาณร้อยละ 72 และ 56 ที่คิดวาระราษฎรในหมู่บ้านของตนมีความสนใจและมีความเข้าใจ งานพัฒนาชุมชนพอสมควร ตามลำดับ ส่วนหมู่บ้านวังน้ำเขียวนี้ราษฎรหัวหน้าครัวเรือนที่ สัมภาษณ์ร้อยละ 82 บอกวาระราษฎรในหมู่บ้านมีความสนใจงานพัฒนาชุมชนพอสมควร และร้อยละ 45 บอกวาระราษฎรในหมู่บ้านของตนมีความเข้าใจงานพัฒนาชุมชนพอสมควร (ตารางที่ 6.19 ก.)

สำหรับสภาพหมู่บ้านภายหลังเปิดเขตพัฒนาชุมชนแล้ว ผู้เขียนได้สัมภาษณ์ราษฎร หัวหน้าครัวเรือนทั้งสองหมู่บ้านในเรื่องรายได้ ความร่วมมือของราษฎรในกิจกรรมต่าง ๆ ความช่วยเหลือของทางราชการต่อประชาชน การขอความร่วมมือในเรื่องแรงงานจากราษฎร โอกาสประกอบอาชีพของราษฎร สุขภาพอนามัย การศึกษา-ตลอดจนความเจริญทั่วไปของหมู่บ้านปรากฏว่า ทั้งสองหมู่บ้านตอบว่าภายหลังเปิดเขตพัฒนาชุมชนแล้วหมู่บ้านเจริญขึ้น โอกาสประกอบอาชีพของราษฎร รายได้ของราษฎร ความช่วยเหลือของทางราชการต่อประชาชน สุขภาพอนามัย การศึกษาของประชาชนดีขึ้นในทุกทาง ตลอดจนความร่วมมือของราษฎรต่อ กิจกรรมต่าง ๆ ก็มีมากขึ้นด้วย (ตารางที่ 6.19 ข.) แสดงให้เห็นวาระราษฎรหัวหน้าครัวเรือน ของทั้งสองหมู่บ้านมีทัศนคติที่ดีต่อโครงการพัฒนาชุมชน ทั้ง ๆ ที่เห็นว่าการพัฒนาชุมชนทำให้มีการ เกณฑ์แรงงานมากขึ้น

ตารางที่ 6.19 ก.

ความสนใจและความเข้าใจงานพัฒนาชุมชนของราษฎรตามความเห็น
ของราษฎรหัวหน้าครัวเรือน

ระดับความคิดเห็น	ความสนใจงานพัฒนาชุมชน				ความเข้าใจงานพัฒนาชุมชน			
	หนองกร่าง		วังน้ำเขียว		หนองกร่าง		วังน้ำเขียว	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
มาก	7	28.00	6	17.14	4	16.00	-	-
พอสมควร	18	72.00	29	82.86	14	56.00	16	45.71
น้อย	-	-	-	-	7	28.00	14	40.00
ไม่ออกความเห็น	-	-	-	-	-	-	5	14.29
จำนวนราษฎรที่สัมภาษณ์	25		35		25		35	

- ตารางที่ 6.19 ข.

เปรียบเทียบระหว่างก่อนและหลังเปิดเขตพัฒนาชุมชน

ความคิดเห็น	หมู่บ้านหนองกร่าง								หมู่บ้านวังน้ำเขียว							
	มาก		พอควร		น้อย		ไม่ออก ความเห็น		มาก		พอควร		น้อย		ไม่ออก ความเห็น	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
รายได้ของราษฎร	20	80.00	5	20.00	-	-	-	-	35	100.00	-	-	-	-	-	-
ความร่วมมือของราษฎรในกิจกรรม ต่าง ๆ	20	80.00	4	16.00	1	4.00	-	-	33	100.00	1	2.86	1	2.86	-	-
ความช่วยเหลือของทางราชการ ต่อราษฎร	15	60.00	7	28.00	1	4.00	2	8.00	22	62.86	3	8.57	-	-	10	28.57
การขอความร่วมมือในเรื่องแรงงาน	14	56.00	10	40.00	1	4.00	-	-	26	74.29	7	20.00	-	-	2	5.71
โอกาสประกอบอาชีพของราษฎร	14	56.00	9	36.00	-	-	2	8.00	35	100.00	-	-	-	-	-	-
สุขภาพอนามัยของราษฎร	25	100.00	-	-	-	-	-	-	35	100.00	-	-	-	-	-	-
การศึกษาของประชาชน	25	100.00	-	-	-	-	-	-	35	100.00	-	-	-	-	-	-
ความเจริญทั่วไปของหมู่บ้าน	25	100.00	-	-	-	-	-	-	35	100.00	-	-	-	-	-	-
จำนวนราษฎรหัวหน้าครัวเรือนที่ สัมภาษณ์	25								35							

ประโยชน์ที่ได้รับจากการพัฒนาชุมชน

สำหรับความเห็นของราษฎรหัวหน้าครัวเรือนเกี่ยวกับประโยชน์ที่ราษฎรในหมู่บ้านได้จากโครงการพัฒนาชุมชนที่จัดทำในหมู่บ้านเมื่อใดบ้างนั้น จากการให้โอกาสราษฎรหัวหน้าครัวเรือนแต่ละคนตอบอย่างอิสระ ปรากฏว่าคำตอบที่ได้รับ (ตารางที่ 6.20) แสดงว่าราษฎรหัวหน้าครัวเรือนหมู่บ้านหนองกร่างร้อยละ 80 และหมู่บ้านวังน้ำเขียวร้อยละ 94 เห็นว่าประโยชน์อย่างสำคัญที่สุดก็คือการมีทางคมนาคมติดต่อสะดวก ซึ่งเป็นความเจริญพื้นฐานที่ช่วยให้หมู่บ้านเจริญขึ้น ไม่ว่าด้านการประกอบอาชีพหรือสภาพความเป็นอยู่ของราษฎร การคมนาคมที่สะดวกช่วยให้มีการถ่ายเทแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมภายในหมู่บ้านและภายนอกหมู่บ้าน ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของราษฎรหัวหน้าครัวเรือนกับของ กทม. ทั้งสองหมู่บ้านในตารางที่ 5.17 ต่างก็เห็นพ้องตรงกันว่าประโยชน์ที่ได้รับจากการคมนาคมมีมากที่สุด

ส่วนประโยชน์ที่ได้รับจากการพัฒนาชุมชนอันดับสอง และอันดับสาม ทั้งสองหมู่บ้านคือ การประกอบอาชีพดีขึ้น และการศึกษาเจริญขึ้น ส่วนประโยชน์ของการพัฒนาชุมชนในเรื่องอื่น ๆ นั้น ราษฎรหัวหน้าครัวเรือนหมู่บ้านหนองกร่างที่สัมภาษณ์เพียงร้อยละ 4 เท่านั้นที่กล่าวว่อาจมีหมู่บ้านดีขึ้น ส่วนราษฎรหัวหน้าครัวเรือนหมู่บ้านวังน้ำเขียวร้อยละ 22 บอกว่าการพัฒนาชุมชนทำให้หมู่บ้านมีอนามัยดีขึ้น (ตารางที่ 6.20)

ตารางที่ 6.20

ประโยชน์ที่ได้รับจากการพัฒนาชุมชนในความเห็นของราษฎรหัวหน้าครัวเรือน

ความคิดเห็นของราษฎร	หมู่บ้านหนองกร่าง		หมู่บ้านวังน้ำเขียว	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
การคมนาคมสะดวกขึ้น	20	80.00	33	94.29
การศึกษาเจริญขึ้น	14	56.00	10	28.57
การประกอบอาชีพดีขึ้น	16	64.00	30	85.70
อนามัยหมู่บ้านดีขึ้น	1	4.00	8	22.86
มีไฟฟ้าใช้	3	12.00	-	-
จำนวนราษฎรที่สัมภาษณ์	25		35	

ในส่วนที่เกี่ยวกับคำถามที่ว่า ตามความเห็นของผู้ถูกสัมภาษณ์ ราษฎรให้ความร่วมมือในงานพัฒนาชุมชนในรูปไหนมากที่สุด ซึ่งราษฎรทั้งสองหมู่บ้านที่ได้ทำการสัมภาษณ์ให้ความเห็นตรงกันว่า ร่วมมือด้วยการ สละแรงงานมากที่สุด ซึ่งที่หมู่บ้านหนองกร่างมีผู้ตอบเช่นนี้ ร้อยละ 48 ของราษฎรที่สัมภาษณ์ 25 คน หมู่บ้านวังน้ำเขียวตอบร้อยละ 62.5 จากจำนวนราษฎร 35 คน ร่วมมือด้วยการให้เงินเป็นอันดับรองลงมา สำหรับหมู่บ้านวังน้ำเขียวมีผู้ตอบว่า ให้ทั้งเงินและแรงงาน ประมาณร้อยละ 14 ของราษฎร 35 คน (ตารางที่ 6.21)

เมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของราษฎรในเรื่องนี้ กับของ กทม. ในตารางที่ 5.16 ปรากฏว่า หมู่บ้านวังน้ำเขียว ทั้งราษฎรและ กทม. มีความคิดเห็นตรงกัน คือคิดว่า ราษฎรให้ความร่วมมือด้วยการให้แรงงานมากที่สุด ประมาณร้อยละ 48 จากความเห็นของราษฎร 35 คน และร้อยละ 75 จากความเห็นของ กทม. 8 คน แต่ที่หมู่บ้านหนองกร่าง ความคิดเห็นของราษฎรและ กทม. ต่างกันเล็กน้อย คือ กทม. มีความเห็นว่ารราษฎรที่ร่วมมือช่วยเหลืองานพัฒนาชุมชนนั้นมิใช่ให้เฉพาะแรงงานเท่านั้น ส่วนใหญ่ยังให้เงินด้วย กทม. ร้อยละ 66 กล่าวว่า ราษฎรร่วมมือด้วยการให้เงิน นอกจากนี้ยังมีที่ให้ทั้งเงิน แรงงาน และสิ่งของด้วย ประมาณร้อยละ 33 จากจำนวน กทม. 9 คนเช่นกัน ส่วนราษฎรส่วนใหญ่ที่ สัมภาษณ์มีความเห็นว่ารราษฎรส่วนใหญ่ร่วมมือด้วยการให้แรงงาน ความแตกต่างในความคิดเห็นดังกล่าวนี้แสดงว่า ทั้ง กทม. และราษฎรมีความเห็นตรงกัน แต่ กทม. มีความเห็นที่แสดงถึงรายละเอียดมากกว่า ดังตารางที่ 6.21

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 6.21

ความร่วมมือของราษฎรในความเห็นของหัวหน้าครัวเรือนที่สัมภาษณ์

ความร่วมมือ	หมู่บ้านหนองกราง				หมู่บ้านวังน้ำเขียว			
	ราษฎร	ร้อยละ	กพม.	ร้อยละ	ราษฎร	ร้อยละ	กพม.	ร้อยละ
ให้เงิน	9	36.00	1	11.11	12	34.29	1	12.50
ให้แรงงาน	12	48.00	3	33.33	17	48.57	5	62.5
ให้สิ่งของ	3	12.00	-	-	1	2.86	-	-
ให้เงิน + แรงงาน	-	-	2	22.22	5	14.26	-	-
ให้เงิน+แรงงาน+สิ่งของ	-	-	3	33.33	-	-	-	-
อื่น ๆ แลวแต่จะขอ	1	4.00	-	-	-	-	2	25.0
จำนวนเต็ม	25		9		35		8	

เกี่ยวกับความสามารถของราษฎรที่จะช่วยเหลือโครงการพัฒนาชุมชน ราษฎรทั้งสองหมู่บ้านมีความเห็นตรงกันว่า ราษฎรในหมู่บ้านมีความสามารถที่จะช่วยเหลือโครงการต่าง ๆ ได้ โดยเฉพาะหมู่บ้านวังน้ำเขียว แมวราษฎรส่วนใหญ่จะยากจน แต่ราษฎรที่สัมภาษณ์ก็มีความคิดว่า ราษฎรในหมู่บ้านมีความสามารถจะช่วยเหลือได้ตามที่ได้รับการขอร้อง ซึ่งความคิดเห็นดังกล่าวสอดคล้องกับความคิดเห็นของ กพม. ทั้งสองหมู่บ้าน ซึ่งแสดงให้เห็นว่าราษฎรมีความสามารถและยินดีช่วยเหลือโครงการพัฒนาชุมชนได้ (ตารางที่ 6.22)

ตารางที่ 6.22

ความสามารถที่จะช่วยเหลือโครงการพัฒนาชุมชนของราษฎร
ในทัศนะของราษฎรหัวหน้าครัวเรือน

ความสามารถในการ ช่วยเหลือ	หมู่บ้านหนองกราง				หมู่บ้านวังน้ำเขียว			
	ราษฎร	ร้อยละ	กพม.	ร้อยละ	ราษฎร	ร้อยละ	กพม.	ร้อยละ
ช่วยเหลือที่จะช่วยได้	7	28.00	2	22.22	9	25.71	2	25.0
ช่วยได้มากพอสมควร	6	24.00	2	22.22	13	37.14	3	37.50
ช่วยได้มาก	6	24.00	5	55.55	4	11.43	2	25.00
ช่วยได้มากในด้านแรงงาน	4	16.00	-	-	1	2.86	-	-
ช่วยได้น้อยทางด้านการเงิน	2	8.00	-	-	1	2.86	-	-
ไม่ออกความเห็น	-	-	-	-	7	20.00	1	12.5
จำนวนเต็ม	25		9		35		8	

กล่าวโดยสรุป จากการสัมภาษณ์ความคิดเห็นของหัวหน้าครัวเรือนของหมู่บ้านหนองกราง จำนวน 25 คน และหมู่บ้านวังน้ำเขียว จำนวน 35 คน เกี่ยวกับเรื่องการพัฒนาชุมชนที่ดำเนินการในหมู่บ้านของคณนั้นพอสรุปได้ว่า ราษฎรของหมู่บ้านทั้งสองส่วนมากแล้วได้เข้ามามีบทบาทเกี่ยวข้องกับงานพัฒนาชุมชนในฐานะราษฎรคนหนึ่งของหมู่บ้าน มากกว่าจะเกี่ยวข้องในฐานะสมาชิกกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง และโครงการที่มีส่วนร่วมคณนั้นส่วนใหญ่คือโครงการสร้างและซ่อมแซมถนน ซึ่งเป็นงานที่ต้องการความร่วมมือจากราษฎรเป็นอย่างมาก เป็นงานที่เปิดโอกาสให้กลุ่มคนจำนวนมากในหมู่บ้านได้ทำงานร่วมกันมากกว่าที่จะร่วมมือกันเฉพาะกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง

สำหรับคำถามที่ว่าได้รับความรู้หรือประสบการณ์เกี่ยวกับการพัฒนาชุมชนจากผู้ใดเป็นคนแรกนั้น หัวหน้าครัวเรือนทั้งสองหมู่บ้านส่วนใหญ่ตอบว่าได้ยินได้ฟังจากผู้ใหญ่บ้านเป็นคนแรก

แสดงถึงความสัมพันธ์อันดีระหว่างราษฎรในหมู่บ้านและผู้ใหญ่บ้าน และยังแสดงให้เห็นถึงความสามารถของผู้ใหญ่บ้านยิ่งขึ้น เมื่อนำคำตอบที่หัวหน้าครัวเรือนส่วนใหญ่ตอบว่า ลักษณะงานพัฒนาชุมชนเป็นงานที่ราษฎรในหมู่บ้านร่วมมือกันทำเพื่อให้หมู่บ้านเจริญขึ้นมาพิจารณาประกอบ

ในเรื่องที่เกี่ยวกับความคุ้นเคยกับพัฒนาการประจำหมู่บ้าน หัวหน้าครัวเรือนทั้งสองหมู่บ้านให้คำตอบต่างกัน กล่าวคือ หมู่บ้านหนองกร่าง หัวหน้าครัวเรือนส่วนใหญ่ไม่รู้จักตัวและชื่อของพัฒนาการ แสดงว่าการพบปะกันระหว่างราษฎรและพัฒนากรมีน้อย ซึ่งเกี่ยวข้องกับคำถามที่แสดงถึงความคุ้นเคยว่าใครเคยพูดคุยกันหรือไม่ คำตอบที่ใคร่บ้มีความสอดคล้องกัน เพราะราษฎรส่วนใหญ่ถึงร้อยละ 76 ไม่เคยพูดคุยกับพัฒนากรเลย ตรงข้ามกับหัวหน้าครัวเรือนหมู่บ้านวังน้ำเขียว ซึ่งรู้จักพัฒนากรเป็นอย่างดี คือรู้จักตัวและรู้จักชื่อถึงร้อยละ 37 นอกจากนั้นยังมีพวกที่รู้จักตัว แต่ไม่รู้จักชื่ออีกถึงร้อยละ 34 แสดงว่าพัฒนากรมีความคุ้นเคยกับราษฎรในหมู่บ้าน ซึ่งเป็นผลดีต่องานพัฒนาชุมชนในหมู่บ้านภายหลัง

เป็นที่น่าสังเกตว่า หมู่บ้านใดที่มีโครงการพัฒนาชุมชนหนักไปในด้านใดด้านหนึ่งนั้น ย่อมมีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นของราษฎร ต่อหน้าที่ของพัฒนากร และโครงการต่าง ๆ ที่กระทำอยู่ในหมู่บ้าน กล่าวคือ หัวหน้าครัวเรือนหมู่บ้านหนองกร่างส่วนใหญ่มีความเห็นว่า พัฒนากรมีหน้าที่ปรับปรุงความเจริญให้แก่หมู่บ้าน แต่เมื่อถามถึงโครงการต่าง ๆ ที่จัดทำในหมู่บ้านกลับมีผู้ไม่ทราบเป็นจำนวนมากถึงร้อยละ 36 ซึ่งตรงข้ามกับหัวหน้าครัวเรือนหมู่บ้านวังน้ำเขียว ซึ่งมีความคิดเห็นว่า พัฒนากรมีหน้าที่แนะนำให้ความรู้ในการประกอบอาชีพ ซึ่งอาจเป็นผลสะท้อนจากโครงการที่พัฒนากร จัดขึ้นในหมู่บ้านเน้นหนักในเรื่องการประกอบอาชีพ เพราะเมื่อถามถึงโครงการที่จัดทำราษฎรส่วนใหญ่ตอบว่า เป็นโครงการส่งเสริมอาชีพ และสอดคล้องกับความสนใจของราษฎรส่วนใหญ่ที่มีต่อโครงการส่งเสริมอาชีพ

สำหรับปัญหาในการดำเนินงานพัฒนาชุมชนในหมู่บ้าน ตลอดจนข้อเสนอแนะ ปรากฏว่าราษฎรทั้งสองหมู่บ้านกล่าวว่าปัญหาสำคัญยิ่งก็คือ งบประมาณที่รัฐจัดสรรให้มีน้อยเกินไป และได้เสนอวิธีแก้ไขด้วยการให้รัฐเพิ่มเงินงบประมาณให้แก่หมู่บ้าน ในหมู่บ้านหนองกร่าง ส่วนหมู่บ้านวังน้ำเขียวได้ตอบว่า ควรแก้ไขด้วยการยกระดับรายได้ของราษฎรให้สูงขึ้น เมื่อราษฎรมีรายได้ ก็ก็มีโอกาสช่วยเหลือด้านการเงินได้มากขึ้น

ในส่วนที่เกี่ยวกับเหตุผลที่ราษฎรเข้าร่วมงานพัฒนาชุมชนนั้น ถ้าตอบที่ไคร้บทั้งสองหมู่บ้านสัมพันธ์กับความเข้าใจลักษณะงานพัฒนาชุมชน กล่าวคือ ราษฎรทั้งสองหมู่บ้านส่วนใหญ่เข้าร่วมงานพัฒนาชุมชนเพราะต้องการให้ทองถิ่นเจริญ ซึ่งตรงกับความเห็นในตอนต้นที่ว่าลักษณะงานพัฒนาชุมชนเป็นงานที่ก่อให้เกิดความเจริญในหมู่บ้าน

เป็นที่น่ายินดีที่ราษฎรส่วนมากยังมีความพอใจที่จะเข้าร่วมงานพัฒนาชุมชนต่อไปอีกถึงร้อยละ 92 ในหมู่บ้านหนองกราง และร้อยละ 88 ในหมู่บ้านวังน้ำเขียว ของจำนวนราษฎรที่ทำการสัมภาษณ์ของแต่ละหมู่บ้าน ซึ่งสอดคล้องกับคำตอบที่แสดงว่าภายหลังเปิดเขตพัฒนาชุมชนแล้วหมู่บ้านทั้งสองมีความเจริญขึ้นมากในเรื่องการคมนาคม รายได้จากการประกอบอาชีพ อนามัย ตลอดจนการศึกษา ซึ่งความเจริญที่มีขึ้นนี้เป็นผลจากการร่วมมือในโครงการต่าง ๆ ของราษฎร ซึ่งส่วนใหญ่สละแรงงานเพื่อเข้าร่วมโครงการ และบางคนที่มีฐานะดียังให้ทรัพย์สินนอกเหนือจากแรงงานด้วย ซึ่งสัมพันธ์กับคำถามที่เกี่ยวกับความสามารถในการช่วยเหลือโครงการของราษฎรในหมู่บ้าน ในสายตาของผู้ถูกสัมภาษณ์ที่ว่า ราษฎรส่วนใหญ่ยินดีช่วยเหลือโครงการเท่าที่จะช่วยได้ ซึ่งสอดคล้องกับความเห็นของ กพม. ในหมู่บ้านทั้งสองด้วยเช่นกัน.

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย